

Trajectòria

ESPINÀS l'ofici d'escriure

La setmana vinent arriba a les llibreries 'El meu ofici' (La Campana), en què Josep M. Espinàs s'explica tot parlant de l'escriptura. N'avancem dos capítols: un que abaixa els fums als col·legues que s'ho creuen massa, i un altre on expressa unes últimes voluntats que esperem que triguin molt a complir-se

IMPORTÀNCIA DE L'ESCRIPTOR

És realment necessari que hi hagi escriptors? Ningú no dubta, avui, que és necessari que hi hagi informàtics, metges, funcionaris, futbolistes o fabricants de cotxes. Però podrien desaparèixer tots els escriptors, i bastants milions de persones es quedarien tan tranquil·les.

Si no acceptem aquest fet, no estem preparats per entendre'ns nosaltres mateixos ni per entendre la multitud que constitueixen "els altres". El que es podria dir, em sembla, és que alguns escriptors són necessaris per a un determinat grup de persones -minúscul, en el total de la

humanitat- que han fet "vot de lectura". Com uns altres raríssims humans han fet vot de castedat. Josep Pla ho deia d'una manera radical: "La literatura no és més que l'entreteniment de quatre gats", i demanava que valdria més que poséssim una mica d'aigua al vi i que aquest petit món no fos tan pedant i tan fatxenda.

Però encara que sigui en un àmbit molt reduït, es manté la tradició de llegir llibres, una tradició relativament moderna, perquè abans només llegien i escrivien els eclesiàstics. Aquesta tradició la van ampliar una mica poquíssimes persones a partir de la invenció de la impremta. Però la tradició més permanent, més sòlida i més universal és la de l'analfabetisme.

De tota manera, si algú encara vol llegir, és evident que hi ha d'haver escriptors. Tenint en compte la demografia, és prudent que ens presentem amb l'adequada

modèstia. Des d'aquest punt de vista, un escriptor pretensions fa més el ridícul que un vanitos cantant de pop. Les minories sempre han de procurar no enganyar-se sobre la seva condició de minories.

L'assistència a la Fira del Llibre de Frankfurt obriria els ulls a molts literats. Veurien que els llibres de voluntat literària constitueixen un dos per cent, o potser un tres, dels llibres que es publiquen al món. I potser tiro llarg. El senyor García Márquez, premi Nobel, es va passejar l'any de la seva consagració pels passadissos de la Fira i la majoria de persones que seien a les tauletes dels estands, treballant, no va girar el cap. Tothom estava ocupat a vendre -i a comprar- els drets de traducció a diverses llengües de llibres sobre peixos, sobre els museus de Florència, sobre economia, sobre turisme. Si els musulmans han d'anar a la Meca un cop a la

vida, els escriptors també haurien de pelegrinar, però a Frankfurt. Ni que fos una sola vegada, els serviria per redimir-se del pecat de supèrbia. Els melics literaris no hi tenen res a fer, doncs, en la fira de llibres més important del món.

A peu per l'escriptor

AUTOR Josep Maria Espinàs és un autor que sempre compon obres literàries. Massa sovint es pensa que és un periodista que ha aspirat a fer literatura. A l'inrevés: ha dignificat el periodisme portant-hi la literatura.*

AUTENTICITAT Espinàs és autèntic en el sentit que és molt sincer, amb tots els inconvenients que comporta, i en el sentit que no és una mala imitació de ningú. Quan s'afaita al matí està en pau moral i intel·lectual amb aquell que veu reflectit al mirall.*

DESCOBRIDOR Hi ha autors que tot ho saben, que ho han experimentat tot i ens ho expliquen tot a posteriori amb gran orgull. Després hi ha els escriptors que modestament van descobrint les coses sobre la marxa i ens fan als lectors confidents i còmplices d'aquests descobriments mentre es despleguen. En aquest sentit, Espinàs és un descobridor de primera, sempre sorprenent-se i sorprenent-nos amb la frescor vital de les seves descobertes.*

CLARETAT Els textos d'Espinàs es drecen sobre la joia de la precisió i la intel·ligibilitat.*

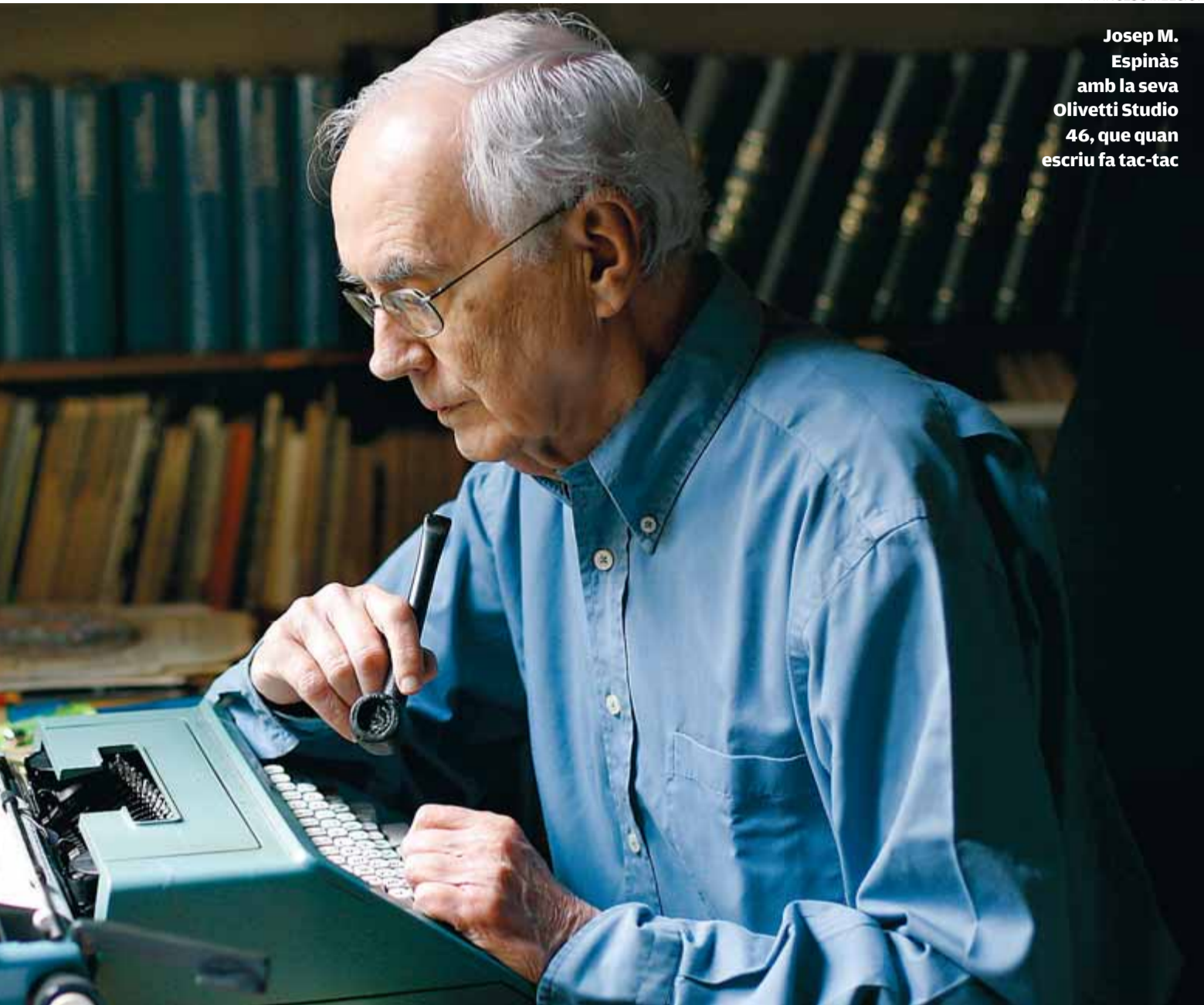
EMOCIONS Espinàs sap que una de les coses més difícils és expressar de manera eficaç les emocions en un text literari. Ell ha invertit molts esforços i molta habilitat a aconseguir-ho i se n'ha sortit.*

INDEPENDENT Lliure, sense les mans lligades, sense les servituds de les misèries editorials, les capelletes, l'egolatria, l'enveja, el desig de posteritat o les ganes de complaure. Amb esforç ha creat un món sense dependències i la seva obra és fruit d'aquesta independència. I ha sabut trobar una editora que l'encoratja, el promociona i el té a ratlla quan cal.*

IRONIA Espinàs respecta tant els seus lectors que els regala constantment el seu fi sentit de l'humor.*

FRANCESC MELCION

Josep M. Espinàs amb la seva Olivetti Studio 46, que quan escriu fa tac-tac

poden arribar a ser cinc mil -fins i tot cinc milions, no importa-, però si pensem en els milers de milions de sers humans que en aquest moment ens acompanyen en el planeta, "l'entreteniment de quatre gats", com qualifica Pla la literatura, és una expressió popular bastant raonable.

APUNT DE NECROLÒGICA

El senyor Josep M. Espinàs ha mort sense haver resolt un petit problema: quin seria el tema per a l'article de l'endemà. De tota manera, sovint li passava el mateix, però, com que no es moria, tenia temps de formular alguna discreta idea i així els articles han anat sortint cada dia durant anys.

Ha estat una persona que havia escrit molts llibres, però quan en començava un altre no estava condicionat pel currículum.

Va rebre molts premis, que mai va creure merescuts ni immerescuts. Els agràia, perquè era un ciutadà cortès, però no els tenia en consideració.

No va creure en la Qualitat sinó en les qualitats, ni en l'Èxit sinó en els èxits, ni en el Lector sinó en els lectors, potser perquè sabia que ell no era l'Espinàs sinó els espinassos.

Va arribar a vell sense proposar-s'ho, respectant els metges que no li van imposar cap règim ni li van prohibir fumar amb pipa.

Les seves últimes voluntats són aquestes. Que en el seu comiat no se li facin més elogis dels indispensables, si pot ser amb frases ben construïdes, perquè en la seva situació no es podrà defensar del ridícul. I que, sortint del tanatori, la gent procuri no parlar de política, ni de religió, ni de l'estat de la llengua catalana: que parlin de la calor, si fa bon dia, o de la pluja, si és que plou. I, sobretot, que no tinguin el mal gust d'aplaudir. El difunt agrairà que els assistents comparteixin el seu silenci.*

Confio que els escriptors que van ser subvencionats per anar a Frankfurt el 2007 -perquè la cultura catalana era la convidada-, més enllà de la satisfacció de ser-hi, també s'hagin adonat, evangèlicament, que "vam ser molts els cridats" i

pocs, molt pocs, seran els "elegits".

L'àmbit vital de l'escriptor literari és el propi d'una espècie rara, hauria d'estar enormement agràit a la seva sort si és que algú ha decidit llegir-lo. I pot ser que el lector vulgui fins i tot repetir, llegint un

altre llibre, i si aquest segon llibre és del mateix autor estem davant d'un prodigi i podem dir que, en efecte, l'escriptor és necessari. Siguem prudents: ho és per a aquella persona, o per a unes quantes.

En alguns casos, els lectors interessats

Text: Sam Abrams

LLIBRES Espinàs és un autor aristotèlic que comença primer per la realitat més propera de construir una pàgina, després l'escrit independent i finalment el llibre. Va de baix a dalt. És un creador de llibres, no d'una obra general. Però després, per la seva coherència i consistència individual, els llibres acaben formant un tot d'una lògica, solidesa i unitat que impressiona.*

NATURALITAT Res de majúscules i excessos. La naturalitat, la proximitat a la vida, la realitat i la veritat, com deia el Dr. Johnson.*

PENSAR Si hi ha algú que encarna a la perfecció l'esperit d'allò que Ortega anomenava el "raciovitalisme", és a dir, el profund i insuperable lligam entre el pensament i la vida, és Espinàs. La seva literatura és simplement el vivificant i reconfortant espectacle del pensament en marxa. Anàlisi, contrastos, comparances, coneixement, idees, saviesa, sentit comú, lògica, veritat.*

PROFESSIONALITAT Dedicació constant + talent = ofici ben interioritzat.*

REALISTA Realista perquè sempre treballa des de la realitat tant si és la més propera com si és la més llunyana en el temps. Realista perquè té els peus ben plantats a terra i sempre sap veure les coses en la seva justa mesura. Certament un do.*

RITME La prosa d'Espinàs té una música especial que la fa memorable, que es queda impresa a la nostra memòria i que reconeixem de seguida. Un ritme tranquil, constant, segur. Com es nota que fa anys que escriu versos "al fosc de l'hostal", com deia Foix.*

SUBTILES Desconfieu sempre de l'Espinàs. Quan creus que ho has entès tot, torna-hi que sempre t'has deixat alguna cosa. Estem davant l'autor de la difícil senzillesa.*